

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE GLOBAL FOOD SECURITY SYSTEM

Veliko P. Petrov

*Faculty of Artillery, Air Defense and Communication and Information Systems,
National Military University, Shumen, Bulgaria, veliko_pp@abv.bg.*

Abstract: *This report aims to acquaint the reader with international organizations in the global food security system. An important place in ensuring food security is occupied by international economic, scientific, technical and trade cooperation, carried out on a bilateral and multilateral basis by various international organizations in the field of agriculture and food. In recent decades, the system of global cooperation to ensure food security has become quite complex and modified. The development of international relations in this area was slow, changes in their structure were associated with the spread of new concepts in the world economy, they often occurred as a result of global crises. Cooperation at the global level is carried out within international organizations, forums, partnerships of stakeholders. At the same time, the main tasks are to determine the scale of the problem, to coordinate the efforts of participants around the world, to redistribute the available resources, technologies and experience to solve the food problem. Among the many international organizations, specialized structures in the UN system play a central role in solving the global food problem.*

Key words: *food security, international organisations, global food security system*

МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ В СИСТЕМАТА ЗА ГЛОБАЛНА ПРОДОВОЛСТВЕНА СИГУРНОСТ

Велико П. Петров

Достъпът до адекватни количества безопасна храна е от съществено значение за поддържане на живота и насърчаване на здравето. Следователно гарантирането на устойчивостта на този фактор е една от най-трудните спешни задачи, пред които е изправена цивилизацията и привлича вниманието на международните организации¹.

Институционално съвременната структура на международните организации в областта на продоволствената сигурност започва да се оформя след Втората световна война. През последните десетилетия системата на глобално сътрудничество за гарантиране на продоволствената сигурност стана доста сложна и видоизменена. Развитието на международните отношения в тази област беше бавно, промените в тяхната структура бяха свързани с разпространението на нови концепции в световната икономика, често те ставаха в резултат от световните кризисни явления.

Важно място в гарантирането на продоволствената сигурност заема международното ико-

¹ Серафимович А.Е., Просеков А.Ю. Продовольственная безопасность: международно-правовые аспекты и российская правоприменительная практика // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2018. № 4. С. 236

номическо, научно-техническо и търговско сътрудничество, осъществявано на двустранна и многостранна основа от различни международни организации в областта на земеделието и храните.

Сътрудничеството на глобално ниво се осъществява в рамките на международни организации, форуми, партньорства на заинтересовани страни. В същото време основните задачи са да определят мащаба на проблема, да координират усилията на участниците по целия свят, да преразпределят наличните средства, технологии и опит за решаване на проблема с храните. Сред многобройните международни организации централната роля в решаването на глобалния продоволствен проблем играят специализирани структури в системата на ООН.

Сред повече от двеста съществуващи международни организации, най-значими международни организации в областта на земеделието и храните са:

1) Организация на ООН по прехрана и земеделие (FAO). Тя играе специална роля при решаването на земеделски и хранителни проблеми. За хронично недохранените хора по света нищо не е по-важно от борбата с глада. FAO е създадена през 1945 г. с цел подобряване на храненето, увеличаване на селскостопанската производителност, подобряване на поминъка в селските райони и насърчаване на глобалния икономически растеж. FAO работи в *четири основни области*:

➤ FAO действа като информационна мрежа. Служителите на организацията, които включват специалисти по агрономи, горско стопанство, рибарство и земеделие, диетолози, социолози и икономисти, събират, анализират и разпространяват информация, която допринася за постигането на целите за развитие;

➤ FAO споделя с членовете си богат опит във формулирането на селскостопанска политика, подкрепа, планиране, законодателна подготовка и създаването на национална стратегия за развитие на селските райони и намаляване на глада;

➤ В днешния предизвикателен свят с многобройните и разнообразни предизвикателства FAO е неутрален форум, където представителите на правителството могат да се срещат като равни, да обсъждат селскостопанска политика и да преговарят за споразумения;

➤ Информационните ресурси на FAO се използват в множество местни проекти. За тяхното прилагане се мобилизират финансови ресурси от индустриализирани страни, банки за развитие и други източници. FAO предоставя както техническа помощ, така и ограничено финансиране.

FAO работи от името на своите 194 държави-членки плюс Ферьорските о-ви, Текелау и Европейския съюз като асоциирани членове. Тя работи с хиляди партньори по целия свят - от сдружения на фермери до индивидуални предприемачи, от неправителствени организации и агенции на ООН до банки за развитие и частни компании.

FAO е изградена от седем отдела: селско стопанство и потребителска защита; икономическо и социално развитие; рибарство и аквакултури; горско стопанство; корпоративни услуги, човешки ресурси и финанси; управление на природните ресурси и околната среда; техническо сътрудничество.

Посланиците на добра воля на FAO. Програмата на FAO за посланици на добра воля стартира през 1999 г. Основната цел на програмата е да се привлече общественото и медийно внимание към неприемливото положение, че 1 милиард хора продължават да страдат от хроничен глад и недохранване във време на невиждано изобилие. Тези хора водят живот в мизерия и са лишени от едно от най-основните човешки права: правото на храна. Правителствата не могат сами да сложат край на глада или недохранването. Мобилизацията на публичния и частния сектор, с участието на гражданското общество и за обединяването на колективни и индивидуални средства са необходими, за да измъкнат хората от омагьосания кръг на хроничния глад и недохранване.

Всеки от посланици на добра воля на FAO – известни личности от областта на изкуството, забавлението, спорта и академичните среди (някои от които са носителката на Нобелова награда е поел личен и професионален ангажимент към визията на FAO за бъдещите поколения – свят, в който храната е даденост, а не привилегия. Използвайки своите таланти и влияние, посланиците на добра воля привличат стари и млади, богати и бедни в кампанията срещу световния глад. Те имат за цел да направят „храна за всички“ реалност през 21 век.

Всичките усилия са в една насока към ‘Правото на храна. През 2004 г. са приети „Насоки към правото на храна“, които предлагат на членките напътствия относно начините за изпълнение на задълженията си по правото на прехрана.

В насока земеделие през 1952 г. FAO създава Международната Конвенция за Защита на Растителността (IPPC). Тази международна организация работи за предотвратяване на международното разпространение на вредители и болести по растенията. Сред функциите му са поддържане на актуалността на списъците на вредители по растенията, проследяване на нашествията от вредители и координиране на техническата помощ между страните-членки. Към май 2012 г. 177 правителства са приели договора на организацията.

Съюз срещу глада и недохранването. Съюзът срещу глада и недохранването (ААНМ) има за цел да покаже как държавите и организациите могат да бъдат по-ефективни в застъпничеството си и осъществяването на действия за справяне с глада и недохранването. Като глобално партньорство, ААНМ създава глобални връзки между местни, регионални, национални и международни институции, които споделят целите на борбата с глада и недохранването. Организацията работи за предоставяне на хранителна сигурност чрез засилване на ресурсите, подобряване на обмена на знания и укрепване на дейностите против глада в рамките на страните и между отделните държави на регионално и международно ниво.

Съюзът срещу глада и недохранването е първоначално създаден през 2002 г. с цел укрепване и координиране на националните усилия в борбата срещу глада и недохранването. Мисията му произтича от първата и осмата от целите на НАТО за „развитие на новото хилядолетие“ – намаляване на броя на хората, които страдат от глад наполовина до 2015 г. (предхождана от „Римската декларация“ през 1996 г.) и за разработването на глобално партньорство за развитие. Алиансът е основан от римските хранителни агенции – Организацията по прехрана и земеделие на ООН (ФАО), Програмата UN World Food (WFP), Международния фонд за земеделското развитие (IFAD) и Bioversity International. ААНМ обединява инициативи за развитието на борбата с глада инициирани както от хората към организациите, така и обратно. Съюзът свързва правителства, организации на ООН и неправителствени организации в едно с цел повишаване на ефективността чрез единство.

Интегрирана борба с вредителите. През 90-те години, ФАО поема водеща роля в насърчането на интегрирана борба с вредителите при производството на ориз в Азия. Стотици хиляди фермери са обучени с помощта на метода, известен като *Farmer Field School (FFS)*. Подобно на много от програмите, управлявани от ФАО, средствата за *Farmer Field School* се финансират от двустранни доверителни фондове с Австралия, Холандия, Норвегия и Швейцария, в качеството си на водещи донори. Усилията на ФАО в тази сфера са посрещнати със силен ентузиазъм от неправителствени организации, които иначе са критикували голяма част от работата на организацията в миналото.

Трансгранични вредители и болести. ФАО установява „Система за аварийна превенция на трансгранични болести и вредители по животните и растенията“ през 1994 г., наблягайки на контрола над болести като чума по говедата, шап и птичи грип, помагайки на правителствата да координират своите действия. Един от ключовите елементи е „Глобалната програма по унищожаване на чумата по говедата“, стигнала до етап, в който големи парцели на Азия и Африка са вече изчистени от заболяването по говедата за продължителен период от време. Междувременно Locust Watch наблюдава в световен мащаб ситуацията със скакалците и поддържа засегнатите страни и донори информирани за нататъшно развитие.

Глобалната инициатива за партньорство в разширяването на капацитета за отглеждане на растителни култури (GIPB) е глобално сътрудничество насочено към увеличаване на капацитета за растителното производство. Мисията на GIPB е да се повиши възможността на развиващите се страни да отглеждат растителни култури, с цел повишаване на хранителната сигурност и подобряване на устойчивостта на развитие чрез по-добро отглеждане на растенията и по-надеждни транспортни системи. Крайната цел е да се гарантира, че значителна част от растение-

въди, лидери, мениджъри, техници, донори и партньори са свързани помежду си чрез ефективна глобална мрежа.

Повишаване на капацитета за отглеждане на растения в развиващите се страни е от решаващо значение за постигането на значими резултати в борбата с бедността и глада и за обръщането на текущите тревожни тенденции. Изкуственото отглеждане на растения е добре позната науката в състояние да разшири тяхната генетична база и адаптивност чрез комбиниране на модерни технологии конвенционални техники за подбор. От съществено значение е да се предотврати повторната поява на кризи като тази на нарастващите цени на храните и да се отговори на нарастващата нужда от източници на енергия, базирани на растителните култури.

Инвестиции в селското стопанство. Отделът на ФАО по техническо сътрудничество поддържа Център за Инвестиции, който призовава по-мощно инвестиране в селско стопанското и селското развитие, като подпомага развиващите се страни да изготвят устойчиви политики, програми и проекти. Мобилизират се средства от различни институции, в това число Световната банка, банки за регионално развитие, международни фондове, както и ресурси на ФАО.

Отделът по горите на ФАО. Една от стратегическите цели на ФАО е продължителното поддържане на целостта на горите в света. Отделът по горите на ФАО работи за балансиране на социалните и екологичните съображения с икономическите нужди на селското население, живущо в горски територии. ФАО служи като неутрален форум за политически диалог, като надежден източник на информация за горите и дървета и като доставчик на експертна техническа помощ и консултации, с което помага на страните да разработват и прилагат ефективни национални програми.

ФАО изпълнява едновременно ролята на световен координационен център за информация за горите и горските ресурси и на посредник, помагач за изграждането на местен горски капацитет. В сътрудничество с държавите-членки, ФАО извършва периодични глобални оценки на горските ресурси, които са предоставени чрез доклади, публикации и уеб сайта на ФАО. „Глобалната оценка на горските ресурсите“ предоставя цялостно отчитане на горите в световен мащаб. На всеки две години, ФАО публикува доклада „Състояние на горите в световен мащаб“, предоставящ цялостна информация за съществуващите и възникващи проблеми в горския сектор. „Unasylva“, вестник рецензиран от ФАО относно горското стопанство, се публикува на английски, френски и испански редовно от 1947 г. и е най-дълго публикувания многоезичен вестник за горското стопанство в света. ФАО е официален спонсор на „Международния ден на горите“, на 21 март всяка година, провъзгласен от Генералното събрание на ООН на 28 ноември 2012 г.

Спешно реагиране. ФАО помага на страните да предотвратят, смекчат, подготвят и откликнат при спешни ситуации. Организацията се стреми да подобри способностите на членовете си да се справят с кризи на хранителната сигурност, като предвижда и известява за евентуални негативни условия. Изготвянето на програми които подпомагат преминаването от помощи към възстановяване и развитие също са основата на ФАО при бедствия.

Отделът на ФАО по статистика публикува „FAOSTAT“, електронна онлайн многоезична база данни съдържаща над 3 млн. записа от над 210 страни и територии, покриващи отрасли като селско стопанство, хранене, рибарство, хранителни помощи, използване на земята и население. Информация относно световните селскостопански търговски потоци също се публикува от отдела.

Като част от Глобалния план на ООН за хуманитарно реагиране на COVID-19 ФАО преразгледа текущите си хуманитарни програми, насочени към непрекъснатата подкрепа за най-уязвимите лица и разработване на действия за справяне с вторичните ефекти на вируса. Усилията на ФАО са съсредоточени върху: (1) създаване на глобално съоръжение за данни в сътрудничество със Световната продоволствена програма (WFP) и други партньори; (2) стабилизиране на доходите и достъпа до храни и поддържане на текущата помощ за препитание и производство на храни; (3) осигуряване на непрекъснатост на жизненоважната верига на предлагането на храни за най-уязвимото население; (4) и предотвратяване на предаването на COVID-19 между работниците в хранителната верига чрез повишаване на осведомеността относно разпоредбите за безопасност на

храните и здравето, включително правата, ролите и отговорностите на работниците, заедно с националните органи и СЗО².

2) Икономически и социален съвет (ECOSOC). Той координира работата на 14 специализирани агенции на ООН, 10 функционални комисии и 5 регионални комисии; получава доклади от 11 фонда и програми на ООН; и предоставя политически съвети на организациите на ООН и държавите-членки. В съответствие с Хартата на ООН, ECOSOC е отговорен за насърчаване на по-висок стандарт на живот, пълна заетост на населението и икономически и социален напредък; определяне на начини за решаване на международни проблеми в икономическата и социалната сфера и в областта на здравеопазването; насърчаване на международно сътрудничество в областта на културата и образованието; и насърчаване на всеобщото зачитане на правата на човека и основните свободи. ECOSOC има на разположение повече от 70 процента от човешките и финансовите ресурси на цялата система на ООН.

При изпълнението на своя мандат ECOSOC се консултира с академичните среди, света на бизнеса и над 2100 регистрирани неправителствени организации. Съветът се събира ежегодно през юли на основна сесия от четири седмици, последователно в Ню Йорк и Женева. Сесията включва сегмент на високо ниво, по време на който министри на националните правителства и ръководители на международни агенции и други високопоставени служители обсъждат конкретна тема от световно значение.

3) Световна продоволствена програма (WFP) – специализирана агенция на ООН за борба с глада в света. Тя е най-голямата хуманитарна организация в света, осигуряваща около 4 милиона тона хранителни продукти годишно. WFP е основана през 1963 г. като агенция за хранителна помощ в системата на ООН. Тя е натоварена да помага на бедните в развиващите се страни, докато се бори с глада и бедността. Тя използва помощ за майчинство за насърчаване на икономическото и социалното развитие.

Глобалната кампания на Програмата за училищно хранене има за цел да осигури хранене и образование на 300 милиона деца с недохранване по целия свят. В случай на извънредни ситуации WFP предоставя спешна помощ в подкрепа на живота на жертвите на военни действия, природни и създадени от човека бедствия.

Световна продоволствена програма работи за укрепване на партньорствата с агенциите на ООН, други международни организации и групи на гражданското общество, действащи в *три основни направления*:

1) участие в различни групи, действащи на глобално, регионално и национално ниво, в работата на водещите междуведомствени координационни органи за хуманитарна помощ и развитие;

2) работа с партньори от системата на ООН и неправителствени организации в оперативни и застъпнически дейности за увеличаване на общия принос за постигането на Целите на хилядолетието за развитие и петте стратегически цели на WFP;

3) защита на интересите на хората, страдащи от глад и уязвими групи на големи международни конференции и срещи.

В своите оперативни и застъпнически дейности, в партньорство с агенции на ООН и неправителствени организации, WFP се фокусира върху задоволяването на нуждите на бежанци и други, нуждаещи се от храна, помощ, хранене, лечение на ХИВ / СПИН и образование. WFP се управлява от Изпълнителен съвет от 36 членове, половината от които се избират от ECOSOC, а половината от FAO. Той заседава четири пъти годишно и наблюдава хуманитарните и хранителни дейности на WFP.

Световна продоволствена програма: Марш срещу глада. 800 милиона души по света страдат от глад. 300 милиона от тях са хронично гладни деца. Световната продоволствена програма на ООН е най-голямата хуманитарна организация, която осигурява храна на 90 милиона

² Shahrá Razavi: „COVID-19: Системи за социална закрила в несъстоятелност за уязвимите групи“, MOT, 25 март 2020 г

души годишно, включително 56 милиона гладни деца, в 80 от най-бедните страни в света. Всеки ден, за да изпълнят мисията на WFP, 20 самолета излитат в небето, 5000 вагона се разхождат по релсите и 40 кораба плават през моретата, доставяйки хранителна помощ. Във високите планини Андите запасите от храна се транспортират на магарета; в Непал се използват якове; в Судан хранителната помощ често се доставя от камили; в Индия WFP използва слонове за доставка на храна до местоназначението си.

4) Световната търговска организация (СТО). Важен етап от формирането на системата от международни организации в областта на продоволствената сигурност беше завършването през 1994 г. на Уругвайския кръг на преговорите за международната търговия и митата. Основният му резултат е създаването на Световната търговска организация СТО може да се нарече основната глобална организация, която, макар и да не се занимава пряко с проблемите на международната продоволствена сигурност, но в същото време оказва огромно въздействие върху разглежданата област. По този начин Споразумението на СТО за земеделието в момента е най-важният международен документ, свързан с глобалната продоволствена сигурност и регулиращ голяма част от световния пазар на селскостопански хранителни продукти. Селското стопанство се превърна в изключение от общите споразумения на страните от СТО. Това се дължи на разбирането, че селскостопанското производство не винаги е в състояние, в сравнение с други индустрии, да се конкурира на свободен пазар. В резултат на това селското стопанство не е предмет на пълната строгост на правната рамка на международната система за конкуренция в същата степен като другите сектори на икономиката.

5) Световната здравна организация (СЗО) е специализирана агенция на ООН, която функционира като координиращ орган на международното здравеопазване. Учредена е на 7 април 1948 г., с централа в Женева, Швейцария и наследява мандата и ресурсите на Здравната организация, която е агенция на Обществото на народите (ОН). Целите на СЗО са постигане на възможно най-високо здравно равнище на всички народи. Здраве, според дефиницията дадена в конституцията на СЗО, означава не просто липса на болести и недъзи, а цялостно физическо, психическо и социално благосъстояние.

6) Други организации за борба с глада в света.

– **Международен фонд за развитие на селското стопанство (IFAD)**³. Той е специализирана агенция на Организацията на обединените нации (ООН), която подпомага увеличеното производство на храни в бедните общности. Отчасти в отговор на тежкия глад в Южна Сахара в началото на 70-те години, Световната конференция по храните през 1974 г. прие резолюция, която създаде IFAD през ноември 1977 г. Организацията е със седалище в Рим, Италия. Мандатът на IFAD е да осигурява финансиране и други ресурси за програми, които помагат бедните земеделски стопани и животновъди, както и на безземни и коренни хора в селските райони. Управителният му съвет, състоящ се от представители на повече от 160 държави-членки, е основният орган за вземане на решения, а неговият 18-членен Изпълнителен съвет контролира ежедневните дейности. През последните десетилетия на 20 век IFAD финансира над 500 проекта в повече от 100 страни.

– **Международен комитет на Червения кръст.** Тя е независима, неутрална от конфликти хуманитарна организация, която предоставя помощ и защита на жертвите на войни чрез предоставяне на медицински услуги и съобщения от семейство до семейство. Тъй като разселените лица се считат за цивилно население, те получават помощ и защита на Червения кръст под формата на защита на цивилното население, посещения при задържани, медицинска помощ, хранителна помощ и възстановяване на семейни връзки, прекъснати по време на войната.

– **CARE International.** Тя е неправителствена организация, чиято мисия е да намали бедността по света чрез разнообразни програми, предназначени за овластяване на хората. Тези програми имат за цел да се справят с двигателите на бедността и да намерят трайни решения. Програ-

³ <https://bul.donationletterfundraising.com/international-fund-agricultural-development>

мите CARE са: подпомагане на семействата да увеличат производството на храни и да организират ефективно управление на ресурсите; обучение по начини за предотвратяване на недохранване; осигуряване на хуманитарна продоволствена в кризисни ситуации; изграждане и поддържане на чиста система за водоснабдяване и канализация.

– **Спасете децата.** Тя е неправителствена организация, която работи за предотвратяване на първопричините за смущения в доставките на храни, за да предотврати глада и недохранването. Организацията изпълнява следните програми: увеличаване на земеделското производство; обучение, особено за момичета и жени, как да направим семейната храна по-питателна; разпределение на продоволствена в кризисни ситуации.

– Различни аспекти на международната продоволствена сигурност представляват свързана област на дейност за редица други международни междуправителствени организации на системата на ООН: **Световната здравна организация (СЗО), Международната организация на труда (МОТ), Организация на ООН за образование, наука и култура (ЮНЕСКО).**

– **ФАО** си сътрудничи широко с редица международни организации, занимаващи се с по-тесни въпроси на продоволствената сигурност. Те са организации, специфични за културите: **Международен съвет по зърното (IGC), Международна организация за кафе (ICO), Международна организация по захарта (ISO), международни комитети за чай, зехтин и др.**

ИЗВОДИ:

1. Продоволствената сигурност остава приоритет в международния дневен ред и се измерва в световен и национален план. Постигането на продоволствена сигурност в страните по света е сложна задача, в решаването на която международните организации трябва да вземат активно участие, но въпреки това основната отговорност е на отделните държави. Специализираните агенции в системата на ООН, включително **ФАО**, имат за задача да повишат ефективността на усилията в процеса на постигане на целите на приетите декларации и да подобрят планирането на собствените си програми. Необходимо е да се работи ползотворно чрез стратегически съюзи и партньорства и да се засили ролята на сътрудничеството в рамките на системата на ООН и на национално ниво.

2. За изкореняването на глада основното условие е наличието на политическа воля на водещите развити страни и страните с нарастваща икономика, както и фокусът на международната общност върху продоволствената сигурност. Централната роля при формирането на глобалната политика за продоволствена сигурност играят специализирани структури в системата на ООН. Секторните аграрни международни организации, както и наднационалните образувания (G8, G20, СТО), за които осигуряването на глобална или регионална продоволствена сигурност не е специфична функция, а пряко или косвено включени в кръга от задачи, дават своя принос.

3. При оценка ролята на международните организации в областта на земеделието и храните за гарантиране на продоволствената сигурност в страните по света може да се подчертаят положителните и отрицателните страни в тяхната дейност:

– *От една страна*, благодарение на редовното свикване на световни срещи за продоволствена сигурност, в света се появи общо разбиране за необходимостта от съгласувани действия за борба с бедността. Изглежда, че международните организации в областта на земеделието и храните ясно осъзнават факта, че гладът е едновременно причина и следствие на бедността. В приетите заключителни декларации на световните срещи въпросът за гарантиране на продоволствената сигурност беше поставен като една от приоритетните задачи през новото хилядолетие. Трябва обаче да се има предвид, че приетите в тези форуми разпоредби са разпоредби, които попадат в сферата на националната отговорност на държавите. Основните цели, задачи на международните организации в областта на земеделието и храните и институциите трябва да се изпълняват на държавно ниво и да се използват изцяло от заинтересованите страни при разработването и прилагането на националната селскостопанска политика в областта на продоволствената сигурност.

– *От друга страна*, дейността на международните организации в областта на земеделието и храните, включително ФАО, получават критики. Практическото изпълнение на Стратегическата програма на ФАО 2000-2015 г. до известна степен не даде ефективни резултати. Гладът е глобален проблем и ще нарасне критично, освен ако не бъдат предприети спешни решителни и съгласувани действия, предвид очаквания ръст на населението в световен мащаб. ФАО прогнозира, че населението на света ще достигне 7,6 милиарда до 2020 г., което е увеличение с 31% от средата на 90-те години. Вече 32 държави имат спешна нужда от международна помощ за осигуряване на храна за населението.

References:

1. Серафимович А.Е., Просеков А.Ю. Продовольственная безопасность: международно-правовые аспекты и российская правоприменительная практика // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2018. № 4. С. 235–253.
2. Терешина Е.А., Роль международных сельскохозяйственных организаций в обеспечении продовольственной безопасности, <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-mezhdunarodnyh-selskohozyaystvennyh-organizatsiy-v-obespechenii-prodovolstvennoy-bezopasnosti>
3. Глобални цели и ангажменти на ЕС в областта на изхранването и продоволствената сигурност по света Резолюция на Европейския парламент от 5 октомври 2016 г. относно следващите стъпки за постигане на глобалните цели и ангажиментите на ЕС в областта на изхранването и продоволствената сигурност по света (2016/2705(RSP)), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0375_BG.pdf
4. ФАО, МФСР, ЮНИСЕФ, ВПП и ВОЗ. 2019 год. Положение дел в области продовольственной безопасности и питания в мире - 2019. Меры защиты от замедления роста экономики и экономических спадов. Рим, ФАО. <http://www.fao.org/3/ca5162ru/ca5162ru.pdf>
5. Зеркалов Д.В., Монография Продовольственная безопасность, Киев „Основа” 2012
6. Shakra Razavi: „COVID-19: Системи за социална закрила в несъстоятелност за уязвимите групи“, МОТ, 25 март 2020 г
7. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2017. The State of Food Security and Nutrition in the World 2017. Building resilience for peace and food security. Rome, FAO.
8. <https://bul.donationletterfundraising.com/international-fund-agricultural-development>
9. <http://www.igc.int/>.
10. <http://www.ico.org/>.
11. <http://www.isosugar.org/>.
12. <http://www.ifad.org/>.
13. <http://www.iaae-agecon.org/>